

Marin Držić

Pjerin

SADRŽAJ

PRVI ČIN _____	3
DRUGI ČIN _____	7
TREĆI ČIN _____	10
ČETVRTI ČIN _____	13
PETI ČIN _____	15
RJEČNIK _____	18

PRVI ČIN¹

PJERIN: Hoće² da uzmem, na moju sramotu, njeku grdobu³? [...] Istinom ne ima neg tu jednu kćer, bogat je, tu je velika prćija; ali vrag uzeo i prćije i dukate, makar i tko ih kuje! Kontentaj mi srce, a da¹ mi manje imanja.

[.....]⁴

OBLOŽDER: Aferin, gospodaru! Znam li ga? Kako tebe!

PJERIN: Ima jednu hćer, ljepšu, bolju i skladniju djevojku od svega ovoga grada; nemavši ju čijem udat, onomadne ju vodjahu da ju u dumne stave. Nitko se ne nađe da ovu ljepotu, urešenu tolikom dobrotom, odkupi i slobodi iz vječne tamnice, gdje je vodjahu [...]]⁵ Tamo je s Lučilom odprije ugovorio⁶, a ja, ajmeh, ne znam što ću učiniti.

[.....]⁷

OBLOŽDER: Srce mi uzigra, a trbuh⁸ mi se obeseli! Pirovat se će! Sve ti čestito! Ti s' razumniji⁹ vlasteličić od ovoga grada; ti imaš razlog¹⁰, a ne otac. Tko ima razlog ima jaku ruku koja ga brani, i ne brani se.

PJERIN: Ah, Obloždere, valjaš tisuću dukata! Kad te vidim, obeselim se; kad te čujem govorit, sve mi tuge od srca otidu; nekome tvojom dobrom voljom od mrtva me si na život povratio.

¹ Sadržaj ove krnje sačuvane drame pokušao je rekonstruirati Petar Budmani ("Pjerin" Marina Držića", *Rad JAZU*, 148, Zagreb, 1902, str. 51-80), pomažući se Držićevim izvorom, Plautovom komedijom *Menaechmi* s motivom dvojice braće identičnih blizanaca. Budmani je utvrdio da je u Držićevoj komediji samo osnova ista kao kod Plauta, a zaplet je potpuno nov: "Nekome se Dubrovčaninu rode dva blizanca posve jednaka, od kojijeh jednoga otac izgubi u Mlecima gdje ga nađe i odgoji nekakav mletački vlastelin. Ovo se sasma slaže s Plautom kao i to što je u oba brata isto ime: u Držića Pjerin. Razlog jednakosti imena ne nahodi se u izvacima, ali valja da je sličan onome što je u Plauta, da se nadjelo ime izgubljenoga sina drugome. Gotovo se sve drugo razilazi od Plautova spleta. Otac ... se vraća u Dubrovnik; ni jedan ni drugi brat nije oženjen; izgubljeni Pjerin (koga ćemo zvati Pjerin II) (...) dolazi u Dubrovnik (...). Na pozornici se vide kuće Pjerina, Lučile, Dijane i krčma." (Budmani)

² *hoće* - otac Pjerina I

³ *grdobu* - Lučilu

⁴ "Pjerin se potajno zaručio s Dijanom, kćerju ... siromašnoga Dubrovčanina ... i pita Obloždera poznaje li ga" (Budmani)

⁵ Pjerin je izbavio Dijanu i dogovorno s njezinim ocem s njom se zaručio.

⁶ *ugovorio* - Pjerinov otac

⁷ "Možda ovdje smišljaju kako postići cilj." (Čale)

⁸ *trbuh* - "Obložder, kako i nadimak govori, tip je sluge, plautovskog parazita" (Čale)

⁹ *razumniji* - najrazumniji

¹⁰ *imaš razlog* - imaš pravo

OBLOŽDER: Neka je srjeći činit! Pođ'mo mi malahno na tudešku¹¹ stomak konfortat. Vrag uzeo i misli! Pođ'mo na objed. Je li što? Je s' li što na junačku pripravio? Obloždera ne vodi na jednoga kokotića.

PJERIN: Obloždere, tko bi nas vidio i obadva goliće ovako bez brade, reko bi: "Djeca su!", a tko bi na naš objed došao i znao nas što smo, rekao bi: "Ovo su ljudi među sto žena!"

OBLOŽDER: Blagosovjena majka koja te mlijekom pita¹²! Med ti iz usta ide.

[.....]

PJERIN: Ah, Oblo¹³, srce mi je zanila ona moja draga vjerenica. Ako mi ju zloba od moga lakomoga oca ne ugrabi, ja sam čestit; i ako moja dobra srjeća uzhtjetbude, na konju sam.

MRVA: Sjetna¹⁴ ne pošla, ne znam što ću učiniti i smijem li. [.....]¹⁵ Kad se vrati, sva od veselja uzigravaše. Sad me je poslala s ovom kitom da nađem Pjerina i da mu je dam; a ja ne znam gdi ga ću nać. I kad ga nađem, manenština, tako me izštiplje! Brižni ovi ljudi, što ono djevojke štijplju?!

[.....]¹⁶

MRVA: Je li ti se ona¹⁷ u dar dala?

[.....]¹⁸

MRVA: Nješto bih ti dala, - nu idi odtrole!

PJERIN: Ne boj mi se, brajo braće! Hodi mi, mile, moja svile; stupi slobodno, nije drače. Na t' kolende!

MRVA: Uh, nuti Obloždera! Dušom mojom, kako bih ončas mnjela da me će oblu proždrijet.

OBLOŽDER: Ži n' ti, bih se zalognuo tobom kao bubreškom od kvartjerića od mlijeka¹⁹.

[.....]²⁰

OBLOŽDER: Lijepa kita! Ima bit da ju je i lijepa ruka kitila.

[.....]

MRVA: Tko je sve dao nejma veće što davat.

[.....]

MRVA: E, stigni me, Oblo; što mi se gonenu? "Oblo obla u oblo izio, a za njim se pak napio."

¹¹ *na tudešku* - na njemačku; kao što se spominje i u *Dundu Maroju*, njemačka prehrana na posebnom je glasu

¹² *pita* - hrani

¹³ *Oblo* - Obložder od milja

¹⁴ *Sjetna* itd. - govori Dijanina sluškinja, koja ih ne vidi

¹⁵ Spominje kako se Dijana zaručila.

¹⁶ "Ugleda Pjerina (još ne Obloždera), i on joj nešto kaže o Dijani" (Budmani)

¹⁷ *ona* - Dijana

¹⁸ "Pjerin je uz određeni tekst vjerojatno štijplje" (Čale)

¹⁹ *bubrežak od kvartjčića od mlijeka* - bubreg koji je pri zadnjem butu od mladog janjeta ili kozlića, koje još sisa

²⁰ "Mrva predaje kitu Pjerinu." (Čale)

[.....]²¹

PJERIN: Oh, ljubko t' miriše od slasti dušica i srce uzdiše! [.....] Ovo nam staraca²², - štinca'mo se!

LUČILIN OTAC: Ja²³ ne umijem molit nitkoga, ja nahodim tko mene dvori i moli.

PJERINOV OTAC: Za Boga, što su te riječi?! Tko li ti je što nalagao? Na ti ovu vjeru kako je sve laža.

LUČILIN OTAC: Da bi Bog dao da je tako!

PJERINOV OTAC: Ovo t' moja Nika²⁴, ako inako bude, drži me za većega²⁵ lažca od svijeta.

LUČILIN OTAC: Od sadanje mladosti ima se veće vjerovat neg se reče konjicu bez uzde; a stav' uzdu od straha na njih, konji su tvrdousti.

PJERINOV OTAC: Kad bismo doma došli, napravili bismo trpezu i sto posal učinili; i matere kad bi nas za drnjku uhitili za kose i vukli nas po svoj kući!

LUČILIN OTAC: A sad se je sve izopačilo; na mačku mi se strigu!²⁶

PJERINOV OTAC: A sad nijesu se dobro izlegli, s rukavicami na rukah etc.

LUČILIN OTAC: Vidiš ovu čohu na meni?²⁷ Nije pametara odkad ju sam učinio.

PJERINOV OTAC: Jes u mene čoha novijeh koje mi su djedi derali; a ovo mi je očina čoha, i pak ju sam meni prikrojio.

LUČILIN OTAC: Kad se su ljudi pomamili, pogotovu će i žene. Jesi li vidio koja se čuda hoće kad nevjestu imadu povestit? U naše doba djevojčica bi kuću pomela i sto posal učinila, i kad bi brijeme bilo, rekli bi joj: "Svatovi idu, obuci se!" I oto t' ona naređena.

PJERINOV OTAC: U ono doba susjed se susjedi javljaše, kum kumu; a sada kúma kuma ne zna, susjed susjedu ne smije ni pogledat! Na svrhu sve se je ištetilo, - svijetu je poginut!

LUČILIN OTAC: Brijeme je od objeda; ako neć' sa mnom doć na objed, zbogom, dovečer nas čeka'!

PJERINOV OTAC: Tko ima ku misao al', za rijet bolje, tko ima djecu, ne more dobro ni objedovat, ni može mir imat; a ovo dijete nije nitko neg mati ištetila. [.....]²⁸

PJERIN: Tko me zove? - Čačko, što veliš?

PJERINOV OTAC: Da ideš dovečer u djevojke; spravi se, čuješ li? Nemoj ti kako umiješ!

²¹ Mrva pobjegne.

²² *staraca* - idu njegov i Lučilin otac. Pjerin i sluga odlaze u kuću.

²³ *Ja...* - "nešto je doznao o Pjerinovim tajnim planovima, pa kao da hoće razvrći ugovor o zarukama." (Čale)

²⁴ *Nika* - njegova žena, Pjerinova majka. "Ovijem riječima Pjerinov otac ne pokazuje je kao da je blizu, nego hoće da reče kako ona može svjedočiti za ono što on govori" (Budmani)

²⁵ *većega* - najvećega

²⁶ *na mačku mi se strigu* - prave frizuru kao mačka. "Kao što se vidi, pored novosti u modi, i šišanje je u ono doba kao i danas bilo izvanjski znak promjena koje su mladi donosili u život uz reagiranje starijih" (Čale)

²⁷ "Čoha je ovdje plašt" (Budmani)

²⁸ Zove Pjerina, koji je u kući, a zatim će sići na ulicu.

PJERIN: Nebore, ćaćko, što je ta preša?

PJERINOV OTAC: Ako misliš moj sin bit i u mojoj kući stat, čini što ja hoću; to li neć', dug i širok ti svijet!

DRUGI ČIN

SLUGA: I ti si iz kogagodi kosala iz Kalabrije!²⁹

[.....]

PJERIN II: Mi smo stali odi karat se.

[.....]³⁰

SLUGA: Jaoh si ve meni, pobio bi po ljudi!

PJERIN II: Vi ste se stali psovati, a izgubismo Strongila; sad se ne umijemo bez njega kud obrnut.

[.....]³¹

PEDANT: Mudri luđega ima podnijet.

SLUGA: Sumeštrico od *cuius, quare*³² na ručici od gusli tran³³ ne draži ga.

[.....]

PEDANT: Na, magarče, nosi ti to;³⁴ ali nađi tovara, ali se i sam uprti.

SLUGA: Ova se sumeštrica neki gospodar čini.

[.....]³⁵

LOPUĐANIN: Sa mnom ide ti od ruke? Nu se uhitimo malo za uši, da ja i ti vidimo u koga je tvrđi vrat³⁶.

[.....]

LOPUĐANIN: Djeco, dijete, čovuljci, čuvajte se šijuna, baraška vas odnese!

²⁹ "U drugom činu dolazi Pjerin II i njegov sluga s broda s kojijem je dojedrio u Dubrovnik. To se razumije po smislu, ali za ono što se zbiva u prvijem prizorima ovog čina, mogu se samo činiti konjektуре (...). Pjerina i slugu prati nekakav Strongilo (možebiti mrnar vješt Dubrovniku) koji pomaže sluzi nositi prtljag. Ovaj se zavađa sa slugom i ostavlja dva putnika koja se nalaze kao izgubljena u tuđemu mjestu. Sretaju se s dva tipična lica Držićeva: jedno je pedant (...), drugo hvališa, tobožnji junačina, možebiti Lopuđanin ..." (Budmani). Početak se odnosi na svađu sluge i Strongila.

³⁰ "Odlazi Strongilo i ostavlja prtljag." (Budmani)

³¹ "Dolazi pedanat, koji se s njima poriječi." (Budmani)

³² *cuius, quare* - izrugivanje latinštini pedanata

³³ *tran* - nejasna riječ

³⁴ *nosi ti to* - "Po svoj prilici pedanat u siromašnom odijelu, i zato mu sluga nudi da nosi prtljag što je ostavio Strongilo" (Budmani)

³⁵ "Odlazi pedanat, a dolazi Lopuđanin" (Budmani)

³⁶ *u koga je tvrđi vrat* - tko je tvrdoglaviji

[.....]³⁷

PJERIN II: Odkle me otac izgubi u Bnecijeh, pokoj mu duši,³⁸ vele se je stvari pričinilo.

[.....]

SLUGA: Ovdi je jedna krčmarica, - sunce je! Voštariju drži.

[.....]³⁹

AGUSTIN: Na t' moju vjeru kako te ljubim, a ne poznaš. Malo sam srđit, a za ino sluga ti sam.

[.....]

KRČMARICA: Tko ste vi, ako vam je drago? [.....] Vi dobri došli, uljezite!⁴⁰

PJERIN II: Što nam ćeš dat objedu?

KRČMARICA: Što kuća da i dobru volju; što ćete drugo da vam rečem?

PJERIN II: Nevjesta, od tvoga ćemo pogleda siti bit. Uljez'mo ovdi, ne ištimo drugo.

MRVA: Brižna se ne pošla skitat! Što mi će Dijana rijet koja veće žudi da joj odgovorim kako je Pjerin kitu primio neg nevjesta dan u koji ju imaju vodit.

SLUGA?: Vele t' ih znaš, bizgiču!⁴¹ Nu hodi ovamo.

MRVA: Ugoneni mi ovu gonetku: Ne udao se, - udao; što dao, - ne dao; ne ozvao se, - ozvao, a nosom u kao.

[.....]

PJERINOV OTAC: Ja za dug ne bit u besjedi [.....].⁴²

[.....]

PJERINOV OTAC: Zovi Pjerina odzgar.⁴³

SLUŠKINJA: Prem je sad izišao; reče mi: ako me otac uspita, da rečem er je pošao izvan grada.

LUČILIN OTAC: Tučemo vodu u mortaru.⁴⁴

³⁷ Lopučanin je otišao.

³⁸ Pjerin II se bio izgubio u Mlecima i misli da mu je otac umro.

³⁹ Pedanat i Lopučanin su se prevarili misleći da je Pjerin zapravo Pjerin II. "Istom sad dolazi neko ozbiljno lice, prijatelj Pjerina I (možebiti onaj što se poslije zauzumlje za njega; po tome što, kako ćemo vidjeti kasnije, Pjerin I šalje Obloždera po Agustina) za kojega znamo da se vara..." (Budmani). "Od tog prizora ostaju samo iduće Agustinove riječi, iza kojih on ide". (Čale)

⁴⁰ "Krčmarica na vratima dočekuje dva putnika. Čudno je da se i ona vara, jer je, primjećuje Budmani, jamačno poznavala drugoga Pjerina koji joj je susjed." (Čale)

⁴¹ "Ne zna se tko je ovaj što se s Mrvom šali; vjerojatno, prema njezinu tekstu što slijedi s uobičajenim zagonetkama (kao što čini Petrunjela u *Dundu Maroju*) neki sluga. Zatim oboje odlaze." (Čale)

⁴² "Pjerinov otac koji nema pouzdanja u sinovljevu poslušnost da još prije večeri pokuša nagovoriti Pjerina, i vodi sa sobom Lučilina oca, eda bi mu kod toga pomogao. Pjerinov otac to razlaže drugome starcu, ali od svega njegova govora ostaju samo ove riječi." (Budmani)

⁴³ Govori nekome od služinčadi, s ulice.

⁴⁴ *Tučemo vodu u mortaru* - talijanska poslovice "Pestare l'acqua nel morai", sa značenjem: sve je uzaludno.

PJERINOV OTAC: Nemoj se od mene danas odijeljat, za prijazan koja je među nami, da kragujca⁴⁵ divjaka iz neba dovabimo; umoli mi se!

LUČILIN OTAC: Darivam ti se za danas, da sam sveđer s tobom; što ć' ino? A tebi velim: ne ogluš' se!⁴⁶

PJERINOV OTAC?: Svak je držan⁴⁷ najprvo posô načinit, pak se tuđijem brinuti.

[.....]

PJERIN: Volim š njom⁴⁸ ubog živjet neg bogat s onom grdobom⁴⁹.

OBLOŽDER: S tobom na smrt, na život! Kud se ti uputiš, ja te ću slijedit; i ti mnogo dobra činiš. [.....] Kad je on na poslu, naspi se! Ži n' ti se lijepo počitah š njime! Koji ono kvartjerići bijehu! Ono štono se reče: drijemalo svoju je majku sisalo.

[.....]

PJERIN: Je li bez šale doma? Pođ' joj uzmi kolač najbrže!⁵⁰

⁴⁵ *kragujca* - Pjerina

⁴⁶ *ne ogluš' se!* - smisao je nejasan; nakon toga odu

⁴⁷ *držan* - dužan

⁴⁸ *š njom* - s Dijanom

⁴⁹ *grdobom* - Lučilom

⁵⁰ "Ne znam tko ovo govori i što ovo znači. Može biti da Pjerin I govori Mrvi da javi dobre glase Dijani, ali koji bi bili to dobri glasi? Valjda je on s Obložderom izmislio nešto po čemu se nada ispuniti svoju želju. Ili govori koji od staraca. - Svakako Pjerin I i Obložder odlaze." (Budmani)

TREĆI ČIN

PJERIN II: Pokaže žaba svoju nogu!⁵¹ I ti hoć' govorit gdi stariji govore? Hod' ti sa mnom, kad te je strah.

SLUGA: Boji se da mu družu košutu ne ulove ku je namislio lovit; ali za ulovit ju, prostiće.

[.....]

PJERIN II: Da mi nijes' veće riječi progovorio! - Čin'te spravit večeri štogodi dobro.

[.....]

SLUGA?: Ne daš mi se od tebe prs odijelit!

[.....]

PJERIN II: Poću se prošetat malo sam, ali ni ja ću koga poznat ni tko mene.

PJERINOV OTAC: Što su one haljine od puta na njemu? Ovi se spravlja nekud, ovi bježi! A ja sam lud i mahnit tjerat ga.

PJERIN II: Ovi starci k meni idu!

PJERINOV OTAC: Što gledaš? Što se ne ozivaš? Kud se tako ide? Zaboravio si što ti danas rijeh?

PJERIN II: Tko je meni što danas rekao? Kako li moje ime znaš? Ali si se brže upoznao?⁵²

PJERINOV OTAC: [.....]⁵³ da se nećeš odijeljat od mene do noći.

LUČILIN OTAC: Do noći da sam s tobom.

PJERINOV OTAC: Je li pravo da si ti tvomu ocu neposlušan?⁵⁴ [.....] Drugi se si učinio Maro Marojevi, koji, kad splavio imanje biješe, ne htje da oca pozna.⁵⁵

PJERIN II: Ni znam tko ste vi, ni o čem govorite, ako se nijeste došli rugat mnom.

PJERINOV OTAC: Čuješ li riječi?!

PJERIN II: Poznam er se vi varate u me: nijesam koga ištete; upoznali ste se!

PJERINOV OTAC: Vidiš li moje tuge?! Dohodi mi sada da ga zakoljem! A ti mi veće na prag ne pristupi od kuće, veće te neću za sina.

LUČILIN OTAC: Nu čuj dvije riječi s strane. More bit da mu se nije drago u mene vjerit.⁵⁶

⁵¹ *Pokaže žaba svoju nogu!* - Poslovica: vidjela žaba da konja kuju, pa i ona digla nogu. Budmani smatra da se možda svađaju oko krčmarice kod koje su objedovali.

⁵² *Ali si se brže upoznao?* - Jesi li se možda prevario?

⁵³ Lučilinu ocu, tiho (Budmani).

⁵⁴ Ovo govori Pjerinu.

⁵⁵ Aluzija na *Dunda Maroja*; po ovome se može zaključiti da je *Pjerin* nastao nakon *Dunda Maroja*.

⁵⁶ Govori Pjerinovu ocu i vodi ga put svoje kuće (Budmani)

LUČILIN OTAC?: Ne valja da ja tako mojom časti igram - činit mos⁵⁷ tako od djevojaka!
[.....]⁵⁸

PJERINOV OTAC: A oto smo na tvojijeh vratijeh.

[.....]

PJERIN II: Ja sam upao u škripe! Ovi starci vrh mene vijećaju.

[.....]

LUČILIN OTAC: Nijesam ti za u ničem manjkat: bolim se i ja ovezijem djetetom i njegova uljudnos čudno mi je uljezla u srce.

[.....]

PJERIN II: Tko bi se od toga odvrgao?

LUČILIN OTAC: Tko bi ti š njom lijepu prćiju dao, bi li ju uzeo za tvoju vjerenicu?

[.....]

PJERIN II: Srećan sam ja u ocijeh: gdje godi dođem, svud oca nađem!

MRVA: Brižna, sjetna, što sam vidjela?!⁵⁹ Hudosrećna Mrve, da ne budem mojijem očima vidjela, ne bih vjerovala. Otide za velikom prćijom, pas jedan, a maloprije primi kitu od strane Dijanine; i kolike obećance učini! A sada, nut nebogo etc. A sada, jaoh nesrećna Dijano, kad čuješ! Poću tijekom⁶⁰ najbrže, sjetna, da jom spovijem. Brižna, što stojim ter ne trčim da joj zao glas uzmem?!

DIJANA: Što je tolika prješa? Što se si zasopla? Sjetna, što je? Izreci, brižna, što će bit?

[.....]

DIJANA?: Tužna Mrve, koja ti nas nesrećica nađe!

[.....]

DIJANA?: Hvala Bogu, odahnu malo.

[.....]

AGUSTIN: Oni čas idem k vami. Ti vidiš manjkam li čijem.⁶¹

[.....]

OBLOŽDER: Ovi moj trbuh oće bit prvi služen. Nije zaman rečeno: "Ne može se dvijema gospodarom službom zadovoljno učiniti". Pjerin me, drag prijatelj i gospodar, posla da mu Agustina dovedem; trbuh me, draži prijatelj i moj uzdržilac, potegnu; reče: "Brajo, žedahan sam, posluži mi". Trbuhu poslužih, napinuh se.

[.....]

⁵⁷ *mos* - nejasna riječ (u ovoj frazi)

⁵⁸ "Podulja praznina u kojoj Pjerinov otac svjetuje Lučilina da zazove kćer na ulicu ili na prozor..." (Budmani); Pjerinov otac pretpostavlja da Lučila možda i nije "grdoba" nego lijepa, pa bi je htio vidjeti.

⁵⁹ Svi su ušli u kuću Lučilina oca, a Mrva je slušala taj prizor.

⁶⁰ *tijekom* - trkom

⁶¹ Ova je replika jedina preostala od cijelog prizora.

LUČILIN OTAC: Psi jedni, dušom mojom, kako mi dohodi etc. Ne ima razloga rugat se mojom kućom i igrati se mojom časti kako jednom stvari od ništa. Ja svoju čas velem cijelim, ako ju on⁶² ne scijeni.

AGUSTIN: To ti duša njegova, ne znaš njegove posle. [.....] Po mlijeko koje sam sisao i po prijazan ku s Pjerinom imam, kako ja od toga ništa ne znam.

LUČILIN OTAC: A bud' da se varamo, rad bih poč malo do doma.

[.....]⁶³

AGUSTIN: Ne umijem što odgovorit; ja sam njegov prijatelj, a tvoj nijesam neprijatelj, i sluga sam svijem dobrijem ljudem. Otit ću moj posao činit.

LUČILIN OTAC: Ajmeh, pođ' se uzda' današnji dan u riječi! Izgubila se je vjera na svijetu, nije se koga uzdat u sadanje vrijeme. Poću, naći ga t' ću prid Lučilom, prid vragom i prid njegovijem ocem; ovdje se nije oglušit. [.....] Stav' pamet⁶⁴, er se ćeš nać inako veoma varan. [.....] Vidim kud vodu vodite⁶⁵, vidim kud ova stvar ide; ovdje je trijeba sudom igrati! Čin'te kao ste počeli, već ako ne uzbude pravda u ovomem gradu.

⁶² *on* - Pjerin, o čijoj je tobožnjoj nevjeri Lučilin otac čuo

⁶³ "Lučilin se otac vraća iz kuće još srditiji, jer su ga sad uvjerali o Pjerinovoju nevjeri, te to kaže Agustinu..." (Budmani)

⁶⁴ *Stav' pamet* - pripazi, budi oprezan (misli na Pjerina I)

⁶⁵ *vodite* - odnosi se na Pjerina i oca

ČETVRTI ČIN

[.....]

PJERIN II: Kad sam u milosti tvojoj, zašto neću bit veseo?

PJERINOV OTAC?: Ištom nastoj da si poslušan svekru tvomu. [.....] S ovom stvari⁶⁶ meni nije cknjet. Ne bi zlo bilo da ja pođem bit gvozdje, dokle je vruće.

LUČILIN OTAC?: Ugodi ćaćku, ako hoć' starosti dočekat. Ćaćko ti je našao djevojku. Nemoj ti, kao čini sadanja mladost: "Nije lijepa, ljevšu bih!" Što ti ćaćko dava, ono je lijepo i tebi budi drago, er si i ti ćaćku drag.

PJERIN II: Ja sam za učinit sve što je ćaćku drago.

LUČILIN OTAC: Š njim si govorio i od ugođaja ste? Sve ti čestito! Što je starijem drago, to je zdravje mladijeh, to je njih dobro.

[.....]

[?]: Vrte⁶⁷ se oko one krčmarice. Bez glave, bez gospodara, kuća je za pustit. Tko bi se to od tebe nadao?

Haljine si promijenio, da rečeš: "Šuma t' mati, ja nijesam, - ne znam te".

Vlastelin je, vlasteli se vlasteoski nose.

[.....]

MRVA: Pijero, tako li bi pravo? Ovakoј svako biva koja se u vas uzda! Sve psi! Sjetna, koje slatke riječi, koje obećance, a pak, sjetna, - ah Bože! Bog sve vidi!

PJERIN: Reci mi što je, er sad umrijeh!

MRVA: Ne boj se, umrijet ćeš i pridat ćeš Bogu razlog. Ah, Bože, ti svakoja⁶⁸ vidiš.

PJERIN: Tko vam je što nalagao?

MRVA: Bezvjerniče jedan!

PJERIN: Ajme, nož mi zabode Mrva u srce!

MRVA: Oženi se! Oto vam zrcalo, ogleđajte se! Obesel' se, rodio se je djetić, - rodio se je pakao! Zli vi i oni, - umri svak!

[.....]⁶⁹

MRVA?: Zašao si, gospodaru; ovdj nije koga pitaš.

⁶⁶ *S ovom stvari ...* - govori tiho Lučilinom ocu

⁶⁷ *Vrte...* - "... sve je to teže naći smisao. Kao da je [ovim] prvim riječima ... uzrok što se vide opet ulaziti u krčmu Pjerin II i sluga njegov" (Budmani)

⁶⁸ *svakoja* - sve, sve stvari

⁶⁹ "Sad kao da Pjerin I hoće da uljeze u Dijaninu kuću, eda bi se opravdao pred Dijanom, a netko (Mrva ili drugi tko) ne pušta ga unutra." (Budmani)

[.....]⁷⁰

MRVA?: Što se volovi imaju tužit, to kola škriplju.

PJERIN: Nesrjeće moja, vidim er me slijediš! Čin, gore neg možeš, er mi je omrzlo živjet. Ajmeh, je li etc.

[.....]

OBLOŽDER: Ako je preša, nije sudnji dan.

[.....]⁷¹

PJERIN: Dobra sreća ne bi se meni našla, zla mi se srjeća i sama nameće.

[.....]

OBLOŽDER: Taš⁷² sit, to ujedno ne može stat. Tko je taš nije sit; a tko je sit težak je. I zbogom, za mene nije knjiga ni knjižnik.⁷³

⁷⁰ "Pjerin se tuži, a nakon njegova odgovora Mrvi ona odlazi, a dolazi Obložder, koji je pijan i nezahvalan prema svome dragome prijatelju i gospodaru Pjerinu. Ovaj traži od njega pomoć i to odmah." (Budmani)

⁷¹ "Valjda Pjerin, pošto ga ne puštaju u kuću, hoće da pošlje pismo (knjigu) Dijani preko Obloždera. Ovaj u pijanstvu i nezahvalnosti neće da se toga primi." (Budmani)

⁷² *taš* - tko nije jeo, tko je natašte

⁷³ "Odsele ... se rijetko može naći sveza među govorima. - U jednom prizoru valja da se Dijana sreta s Pjerinom II, i da ga ljuto kori (naravno misleći da je Pjerin I), pa zatim od njega pobjegnu u kuću." (Budmani)

PETI ČIN

[.....]

PJERIN II: Koga ne bi tva ljepota privarila, prem bi kamenit bio.

[.....]

PJERIN II: Izginu kako magla; od ovizijeh ljepota oči bole. [.....] Neću tjerat tko se ne da uhitit. Pušta'mo šale.

[.....]

DIJANA?: Obavdva jednom igrom igraju. [.....] Bolje sama neg sa zlijem drugom.

[.....]

MRVA?: Ti osta⁷⁴ kako oparen pas vrućom vodom. Bojim se da se ne oguliš. Pođ' se igra' na piljke i ne umeći se gdje nijesu tvoji. [.....] Ti ćeš se vrtjet za krčmaricam kako i pas kad zja na kobasu pod podom obješenu. Na visoko s' pogledao, gdje ne mož' dohitit; vraga izio! Poću tijekom⁷⁵ nać gospodara.

[.....]

DIJANA?: Dosta tvojijeh! Vele mi si ih skrojio.

[.....]

PJERIN II?: Gospodično lijepa, što bi?

[.....]

OBLOŽDER: Vidim te, nijesam slijep; znam te, s tobom sam hljeb io; čujem te, imam uši. Dobar ti dan, ako ga hoćeš.

[.....]⁷⁶

MRVA: Uljezao je oni nevjernik! Nut, nebogo, vike koja se čini u gospockijeh kućah! Ja te ću, ne boj se, već ako gospodara ne nađem.

OBLOŽDER: Što si tako srčna? Tko mi te je, dušo, ucvijelio? Mrve, moja, grimice, od kojih se prikle čine. - Ja sam mrnar⁷⁷ od bunace, ja sam sódat od mira, goja i veselja, za drugo ne valjam iglu; za pirove, za gozbe, za veselja, ži n' ti, valjam, ži n' ti, umijem! Džono se Miškinov ženi:⁷⁸ poću se malo prijavit; tu me gotova večera čeka. [.....] Pođ' ti

⁷⁴ *Ti osta...* - govori jednome od Pjerina?

⁷⁵ *tijekom* - trkom

⁷⁶ "Nekako Pjerinu I pođe za rukom ušuljati se u kuću Dijaninu, a Dijana viče kad ga vidi." (Budmani)

⁷⁷ *Ja sam mrnar ...* - odlazi Mrva; ostaje sam (Budmani)

⁷⁸ Nije poznato tko je Džono Miškinov na čijem je piru prikazan Pjerin, niti kad se ženio.

svijetu ugodu; a jesu neki, da ih škaklješ⁷⁹, ne bi se nasmijevali. [.....] Kad vidim da je svršeno⁸⁰, tako ću i iskrsnut.

AGUSTIN?: U ime Božije, svemu ćemo red dat. [.....] Pušta'mo sada to, drugovja mi ćeš rijet.

[.....]

DIJANIN OTAC: Dobar ti dan, ako ga hoćeš.

[.....]

PJERINOV OTAC: Tako se čini? Ludu djecu varat i slatkijem ih riječmi laskat. Ukradom li dobri ljudi vijeraju svoje kćeri? [.....] Ja sam izgubio sto po sto. [.....] Ni mi veće dođi na oči!

[.....]

MRVA: Umrijet će od straha; hodi najbrže!⁸¹ [.....] Za rijet kako stvar prohodi: ovo je dijete malo pameti šenulo, ako nije zla čes koja se je u drugoga Pjerina stvorila.

DIJANIN OTAC: Je li joj mati doma?

MRVA: Nije, na posjedu⁸² je.

[.....]

[?]: Što se ovdi čini? Ova je čeljad zaspala.

[.....]

[?]: Muči, er je dobio igru.

PJERINOV OTAC: Koju⁸³ sam dobio igru, ako sina iz morske pučine izmem, koga imam za izgubljenog?

[.....]

[?]: Bijehomo otišli gori u taracu obhodit kuću. [.....]

Sjetna, Dijana će od straha izčeznut. [.....]

Neman je, dušom mojom, u njemu. [.....]

MRVA: Bezočnika⁸⁴ jednoga! Nut gdje nas sotoni, i hoće rijet da nije on bio! Sjetna!

DIJANIN OTAC: Muči ti, pasaljericu! Nut riječi od one gube; nut grintavice! - Nut ove druge: i ti si došla, juhopila⁸⁵?

[.....]

MRVA?: Ne bi se jaje izpeklo odkle ga sam ostavila u kući našoj.

⁷⁹ *da ih škaklješ* - "opet vjerojatno aludira na "triš mudre" kritičare, jer sličan tekst nalazimo i u *Džuhu Kerpeti*" (Čale)

⁸⁰ *da je svršeno* - predstava; govori kao glumac

⁸¹ *hodi najbrže* - "Zove gospodara i pripovijeda mu što se u kući događa." (Budmani)

⁸² *posjed* - sijelo, posijelo, druženje; znači i imanje, zemljište izvan grada

⁸³ *Koju...* - "Ove riječi znače može biti da je nekako otac obaznao za drugoga Pjerina, ali se mogu shvatiti i u metaforičnom smislu, kao da su u svezi samo s Pjerinom I, za kojega misli otac da je pristao na njegovu želju vijerajući se s Lučilom. U ovome se slučaju može pomisliti da je došao Pjerin II, i to očito ne iz Dijanine kuće, te otac misli da nije istina što je mrva kazala." (Budmani)

⁸⁴ *Bezočnika* - misli na Pjerina I

⁸⁵ *juhopila* - koja piješ mnogo juhe, proždrljivice; očito se izraz odnosio na dubrovačke godišnice

DIJANIN OTAC: Stav' pamet, rec' istinu, da ti pak uši ne otegnemo.

[.....]

DIJANIN OTAC?: Svrh ovoga ne umijem što rijet, što će sve meni na glavu pasti. Ti kuca' na vrata. [.....] Tebi⁸⁶ li ide od ruke, tako bez moje riječi, uljesti u moju kuću?

DIJANA: Na što me si doveo?! Srce mi davaše!

[.....]

PJERIN II: Vi se upoznavate u mene!

[?]: Kako je iz pameti izišao!

PJERIN: Da ja⁸⁷ na čem ostajem? Da tako li je? Od toga se sina ti odričeš?! [.....] Nemoj me psovat! [.....] Od jednoga sina ktio bi da mu se dva stvore! Ovo ne može bit bez pra- ga i bez vragolija!

[.....]⁸⁸

PJERINOV OTAC: Ah, Gospodine Bože, snim li ovo, ali bilj⁸⁹ čujem? Vidiš li čudna kaza! Agustin je naša stvar! Tko se ne bi upoznao u ovoga Pjerina i u ovoga drugoga? Je li vo- da vodi prilična, mlijeko mlijeku? Tako i oni jedan drugomu prilikuju! Krčmarice, obad- va su se ujedno rodili i malahni prilikovahu jedan drugomu, tako da ih mi u kući ne mo- gahomo razaznat. Hvaljen Bog! [.....] Je li tko da ti majci kolač uzme? Pođosmo mi do- ma.

[.....]

PJERIN II: [.....] Jedan vlastelin bnetački, koji me je bio posinio. [.....]

[?]: I ja vas ću do doma dopratit.

[.....]

AGUSTIN?: Razumio te sam, neka je meni!⁹⁰

⁸⁶ *Tebi ...* - "Iz vrata izlazi Pjerin I, te se prvi put oba Pjerina nalaze u isto doba na pozornici, ali oni što su oko Pjerina II ne ugledaju odmah prvoga, i Dijanin otac od razdraženosti ne spominje se da ima drugoga Pjerina za sobom." (Budmani)

⁸⁷ *Da ja ...* - "Pjerin I pristupa k ocu, a ovaj valja da ostane smeten kad ga ugleda, i isprva kaže se kao da ga ne poznaje." (Budmani)

⁸⁸ "Sad se sve razjašnjuje, ali kako? Ostalo je vrlo malo izvadaka." (Budmani)

⁸⁹ *bilj* - zbilja, doista

⁹⁰ "Ove zadnje riječi valja da govori Agustin Pjerinu I koji mu se preporuča da se pomože dobrom voljom i radošću njegova oca, te da ga nagovori za vjenčanje njegovo (Pjerinovo) s Dijanom. Ovo se jamačno sad događa; otac pristaje, pomiruje se s Dijaninim ocem, te se Pjerin i vijera s Dijanom, Pjerin II s Lučilom, i komedija se svrhuje na opće zadovoljstvo i veselje." (Budmani)

RJEČNIK

aferin (tur.) - usklik odobravanja: bravo!, sjajno!, tako je!

baraška (tal. *burrasca*) - oluja, vihor
bilj - zbilja, istina; (pril.) zbilja, zaista
biti - udarati

bizgič - besposličar, danguba; obijesna šiparica

Bneci - Mleci, Venecija

bnetački - mletački, venecijanski

boliti se - žaliti, biti žao

brijeme - vrijeme

brižan, brižna - jadan, jadna (često kao uzrečica, poštapalica)

brže - pored danas uobičajenog značenja, znači još i: vjerojatno, valjda, možda, prije, skoro, radije i sl.

cknjeti - kasniti

čas (gen. *časti*) - čas; čašćenje

čas (gen. *česti*) - sudbina, udes

čijem - čime

čoha (tur.) - vrsta čvrste tkanine; haljina od takve tkanine

čovuljic - patuljak

ć' - ćeš; ću

da' - daj

dijet (vok. *dijeti*) - djeca

divjak - divlji

djevojčica - djevojka

djevojka - sluškinja

drnjka - sitnica; *za drnjku* - ni za što, za sitnicu

drugovja - drugi put

druzi - drugi

držan - dužan

dumna (lat. *domina*) - koludrica, časna sestra

duša - čovjek; dah, dušak; *dušom mojom* - duše mi, tako mi duše

er - jer; da, kao da, budući da

goj - izobilje; spokoj, mir, uživanje, radost

golić - bez brade, golobrad

gonenuti - odgonetnuti, pogoditi (zagonetku); *što mi se gonenu* - pogodi što znači, odgonetni

gonetka - zagonetka

grimica - dem. od *grima*, vrsta male ribe, najmanja vrsta girice

grintavica - bijednica, nevaljalica

hoć' - hoćeš

io - jeo

istinom - doista, doduše

ištetiti se - pokvariti se, propasti (oboljeti)

ištom - samo, tek

izio - pojeo

jom - joj

juhopila - koja pije mnogo juhe, proždrljivica

kao - kal, blato

karati se - svađati se

kaz (lat. *casus*, tal. *caso*) - slučaj, događaj

knjiga - papir; pismo

knjižnik - književnik; pisar
kolač - nagrada za dobru vijest; *uzeti kolač* - javiti dobru vijest i zato biti nagrađen
kolende - dar koji se dobija na Božić ili za Novu godinu
konfortati (se) (tal. *confortare*) - potkrijepiti (se)
kontentati (tal.) - zadovoljiti
kosao (tal. *casale*) - seoce, zaselak
kragujac - ptica kraguj
ktjeti - htjeti
ku - koju
kvartjerić - janjeće ili kozleće bedro, kao jelo; *kvartjerić od mlijeka* - but mladog janjeta ili kozlića (koje još sisa mlijeko)

ljevša - ljepša

manenština - mahnitac
mnjeti - misliti
mortar (tal.) - mužar, prangija, vrsta malog topa
mos - u reč. *činit mos od djevojaka* značenje je nepoznato

nahoditi - nalaziti
najbrže - odmah, smjesta
naređen - nakićen, narešen
naspati se - ne brinuti se (pored danas uobičajenog značenja)
nebogo - v. *nebore*
nebore - vok. od *nebog*, uzrečica: jadan ne bio
neć' - nećeš
nut, nuti - nu, gle, vidi

obećanca - obećanje
obeseliti - obradovati
odijeljati, odijeliti - odijeliti, odvajati, rastajati
odtole - odatle
odvrći se - odreći se koga ili čega
ončas - odmah
otiti (prez. *otidem*) - otići

oto - eto
ovo - evo

pasaljerica (tal.) - obijesnica
piljak - kamenčić
pítati - tražiti, moliti
pītati - hraniti
počitati - častiti, počastiti
pod - strop, kat
posjed - imanje, zemljište (osobito izvan grada)
prćija - miraz
prem - premda; upravo, baš, doista, osobito, sasvim, zaista i sl.
preša (tal.) - žurba
pričiniti se - dogoditi se
prijazan - ljubaznost, prijateljstvo, ljubav
prikla (prema lat. *frigere*) - tijesto prženo na ulju, uštipak, fritula
priličan - sličan
prilikovati - nalikovati, biti sličan
prješa (tal. *prescia*) - žurba

razlog - razbor, razumnost; *imati razlog* - imati pravo
rijeh - rekoš
rijeti (prez. *rečem*) - reći

scijeniti - cijeniti, poštovati; smatrati, držati
sjetan - tužan, nesretan, jadan, bijedan
sotoniti - napastovati (prema *Sotona*)
splaviti - rasuti, potrošiti
spraviti se - spremi se
srčan - srdit, gnjevan
stati - boraviti, prebivati, stanovati
staviti - dati se na što, uznastojati oko čega; *staviti pamet* - svratiti pozornost, usredotočiti se, pripaziti, misliti
strići se - šišati se
sumeštrica (tal. *sottomaestra*) - suučiteljica
svakoja - sve

šijun (tal. mlet. *sion*) - vihor, morska vijavica

škrip - procijep, tjesnac

štincati se - zamandaliti vrata

taš - natašte, koji nije jeo

tijek - trk

tijekom - trkom

trpeza - stol

tudeški (tal. *tedesco*) - njemački

tva - tvoja

tvrdoust - o konju: koji je tvrd na uzdu, tj. ne sluša uzdu

ugođaj - dogovor; sporazum

ugonenuti - pogoditi

uhititi - uhvatiti

ukradom - kradomice, potajno

uljesti - ući; upustiti se u što; *uljesti u*

srce - dojmiti se koga

upoznati se - prevariti se

uzhtjetbude - bude htjela

valjati (tal. *valere*) - vrijediti; *ne valjati*

iglu - ne vrijediti nimalo

ve - rječica s najrazličitijim značenjima:

li, ded, đaj, baš

veće - više

vijerati - vjeriti

voštarija (tal. *ostaria*) - krčma

vrh, vrhu - iznad, ponad; na; o

zaći (se) - zalutati, izgubiti se

zaman - uzalud

zasopsti se - zadihati se

žeđahan - žedan

žî - živ; *žî n' ti* - živio mi ti, živjela mi ti